

א. לדעת רבה, מנכש ומשקה, שניהם תולדות מלאכת חורש, שכן החרישה היא ריכוך האדמה, כדי שיקלטו בה הזרעים טוב, וכמו כן, המנכש והמשקה, מרכך את האדמה. ולפיכך, כדי לחייב את העושה כן בשבת, יש להתרות בו, שמחלל שבת בתולדת מלאכת חורש^א.

ב. ולדעת רב יוסף, מנכש ומשקה, שניהם תולדות מלאכת זורע, שכן הזריעה היא הפעולה להצמחת הפירות, וכמו כן, המנכש והמשקה, עושה שיצמחו הגידולים. ולפיכך, כדי לחייב את העושה כן בשבת, יש להתרות בו, שמחלל שבת בתולדת מלאכת זורע.

וביארנו התוס', שאמנם עיקר המלאכה הזו יש בה ריכוך האדמה, ודומה לחרישה, אבל מחשבת העושה היא כדי להצמיח את הגידולים. ובזה נחלקו רבה ורב יוסף, לדעת רבה, הולכים אחר המעשה, ולא אחר המחשבה. ולדעת רב יוסף, הולכים אחר המחשבה.

ג. ואביי הקשה לרבה רבו, על דבריו ועל דברי רב יוסף, מדוע כל אחד מהם אומר, שמנכש ומשקה מתחייבים רק משום מלאכה אחת, הלא באמת יש בפעולות אלו גם ריכוך האדמה, וגם צמיחה של גידולים, ואם כן **פעולות אלו הן גם תולדת מלאכת חורש וגם תולדת מלאכת זורע,** והעושה כן בשבת בשוגג, יתחייב שתי חטאות, אחת משום שחילל שבת בחרישה, ואחת משום שחילל שבת בזריעה. ולהלן יתבאר, שמצינו שבפעולה אחת שיש בה שני מלאכות, מתחייב משום שתיהן.

הזומר בשבת

הזומר, הוא זה שמקצץ את ענפי האילן למעטו, כדי שהענפים הנשארים, יטענו פירות טובים יותר.

וכשזומר אך ורק כדי שהענפים הנותרים יטענו פירות יפים יותר, נחשבת פעולה לו לתולדת זריעה בלבד^ב, שבפעולתו הוא גורם לפירות לצמוח טוב יותר. ולכן כשעשה זאת בשוגג חייב על כך חטאת אחת.

^א דאין אדם לוקה ולא נהרג אלא בהתראה שמתרינן בו לא תעשה חך איסורא, כדמפיקין בסנהדרין מקרא, דצריך לפרש שם האיסור בהדיא. [תוס'].

^ב ולא נאמר בו דחייב גם משום קצירה, דלא דמיא לקצירה, דקוצרין למאכל או מידי שצריכין לאיזה דבר, כגון רפואה וכיוצא בהן, ואי לאו שקוצרין לצורך גופו, פטור, דלא מיחייב אפילו משום תולדה, דתולדה צריך שתהא דמי לאב מלאכה. [תוס'].